

יוסי נחשב בין השמשות של רבי יוסי כספק, ואלו מדבריו פה מוכח שנחשב לילה!

ומתרת הגמרא: **תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה בן אנרא!** ולפי שניהם בין השמשות של רבי יוסי נחשב ספק ולא לילה. אלא, **האי תנא**, למעלה, שחשש, **סבר, שלים בין השמשות דרבי יהודה**, שזמן בין השמשות של רבי יהודה אינו חופף את זמנו של רבי יוסי, אלא נשלם קודם הזמן של רבי יהודה,

והרר חייל בין השמשות דרבי יוסי, שהוא נג-ב עדיין זמן מסופק אם הוא יום או לילה. ואם לא בדקה בו יש לחוש שמא ראתה בו. וכיון שבדקה רק בזמן שהוא בין השמשות לרבי יהודה, עדיין אפשר להסתפק שמא ראתה אחר כך בבין השמשות של רבי יוסי.

והאי תנא בברייתא השניה סבר, בין השמשות דרבי יוסי מישך שייך בדרבי יהודה, שהוא הרגע האחרון של בין השמשות של רבי יהודה, וכיון שצריכה להיות בודקת במשך כל זמן בין השמשות נמצא שבדקה גם בזמן בין השמשות של רבי יוסי ולכן אינה חוששת.

תנו רבנן: הרואה כתם, מטמאה עצמה לטהרות שנגעה בהם וקדשים שנגעה בהם, למפרע, עד שעת הכיבוס, דברי רבי. שהרי איננו יודעים ממתי נטמאה ולכן חוששים למפרע עד הכיבוס האחרון של הבגד.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: רק קדשים היא

מטמאה בנגיעתה בהם למפרע עד שעת הכבוס. אבל **עצמה**, ביחס לטהרות שנגעה בהם, אינה מטמאה למפרע עד שעת הכיבוס, שלא היא כתמה חמור מראייתה, שכשראתה דם ממש אינה מטמאה טהרות למפרע אלא רק עד מעת לעת.

ומקשה הגמרא: כיצד אומר רבי שמעון בן אלעזר "שלא היא כתמה חמור מראייתה"? והא מצינו בדבריו עצמו שכתמה חמור מראייתה לענין קדשים! שכתמה מטמא קדשים למפרע עד שעת הכיבוס, ואין ראייתה מטמאה למפרע בקדשים אלא רק מעת לעת?

אלא תני הכי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף קדשים אינה מטמאה למפרע עד שעת הכבוס, אלא רק מעת לעת, משום שלא היא כתמה חמור מראייתה לכל דבר!

תנו רבנן: ראתה כתם ואחר כך ראתה דם, אינה חוששת לכתמה משעת הכיבוס אלא תולה כתמה בראייתה (30) וחוששת רק כמי שראתה דם למעת לעת או מפקידה לפקידה. כמבואר בדף ב' עמוד א'.

וזה שאמרנו תולה את כתמה בראייתה הוא בתנאי שראתה במשך מעת לעת לאחר מציאת הכתם, אבל אם ראתה את הדם לאחר מעת לעת ממציאת הכתם אינה תולה כתמה ברייתה אלא חוששת לכתמה למפרע משעת הכבוס, דברי רבי!

מהגמרא להלן דף ס' ע"ב שלש נשים שהיו ישינות במטה אחת, ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. בדקה אחת ומצאה עצמה טמאה, היא טמאה וכולן טהורות. ואמר על זה רב

30. החזון יחזקאל [פ"ט הלכה ח'] מקשה על הדין הזה שמצאה כתם ובתוך עשרים וארבע שעות ראתה דם, תולה כתמה בראייתה, ואינה מטמאה למפרע עד שעת הכיבוס, וקשה

הלכותיה לידי זיבה, שרבי שמעון בן אלעזר מקיל עליה בענין, שאם ראתה את הדם למחרת יום מציאת הכתם, הרי היא מונה את שבעת ימי נדתה מיום ראיית הדם ולא מיום מציאת הכתם שמלפניו. ואם תחזור ותראה ביום השביעי לראיית הדם שהוא היום השמיני למציאת הכתם היא יכולה לטבול לערב מטמאת נדתה ולהטהר. כדין נדה שמדין תורה רואה דם שבעה ימים וברגע האחרון של היום השביעי פסק הדם, טובלת בערב וטהורה [וחכמים נתנו לכל נדה דין זבה שצריכה לספור שבעה נקיים] אך אלו היתה סופרת מיום מציאת הכתם היתה זאת ראיית יום השמיני והיתה גורמת לה להיות זבה קטנה החייבת לשמור יום כנגד יום.

ואני, התולה את כתמה בראייתה אפילו היה הכתם ביום קודם ליום ראיית הדם [אך תוך מעת לעת]. **מעוות הלכותיה לידי זיבה**, שלדברי עליה למנות שבעת ימי נידות מיום מציאת הכתם. [שהרי היא תולה כתמה בראייתה, ומשמעות הדברים היא שהכתם הוא ענין אחד עם ראיית הדם שלאחריו]. ואם ראתה ביום השמיני למציאת הכתם שהוא היום השביעי לראיית הדם הרי היא זבה קטנה החייבת לשמור יום כנגד יום, ואינה יכולה לטבול בערב ולטהר עצמה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: זה שאמרנו שתולה את כתמה בראייתה הוא רק כאשר ראתה את הדם ביומו של הכתם, אך אם ראתה את הדם לאחר בין השמשות, למרות שעדיין לא עבר מעת לעת ממציאת הכתם, אינה תולה כתמה בראייתה אלא מטמאה למפרע משעת הכיבוס.

אמר רבי: נראין דבריו של רבי שמעון בן אלעזר יותר מדברי, שהוא מתקנה ואני מעוותה! שרבי שמעון בן אלעזר מיקל עליה ואני מחמיר עליה, וכיון שטומאת כתמים היא רק מדרבנן יש לנו ללכת אחרי המיקל.

ומקשה הגמרא: וכי רבי שמעון בן אלעזר מתקנה ומיקל עליה? אדרבה, **עוותי מעוית לה!** שמחמיר עליה שאם שקעה חמה לאחר יום מציאת הכתם אינה יכולה לתלות כתמה בראייתה אפילו אם לא עבר מעת לעת וטמאה למפרע עד הכיבוס האחרון?!

אמר רבינא: איפוך ואמור כן, אמר רבי: נראין דברי מדבריו שאני הוא המיקל!

רבי נחמן אומר: לעולם לא תיפוך, וכך אמר רבי: נראין דבריו מדברי **שהוא מתקן**

ולכן כיון שהספק הוא האם מזו או מזו, כל זמן שאין לנו ראייה ברורה על אשה מסוימת, חוששים לכל השלשה, ולכן רק אם בדקה מיד, זה מהווה הוכחה מוכרחת שהדם ממנה. אולם בסוגייתנו יתכן שהכתם כלל אינו ממנה אלא דם מבחון, ככל כתם שזה רק מדרבנן, ולכן כשאפשר לתלות ולהקל שהוא מחמת הראיה, תולים בראיה ולא חוששים למפרע.

יהודה "והוא שבדקה עצמה בשיעור וסת", כלומר מתי תולים את הכתם בזו שרואה, רק אם בדקה עצמה מיד אחר מציאת הכתם, אבל אם עבר זמן ממציאת הכתם עד שבדקה עצמה, אין תולים את הכתם בה, וכל השלש נשים טמאות, ומדוע אצלנו תולים הכתם בראיה עד עשרים וארבע שעות. ומתוך, ששונה שם שאנו מניחים שהכתם הנמצא הוא מאחת משלשת הנשים.

ונמצא, שהחמרנו עליה, ולכן עלינו לפסוק כדברי המיקל.

בעי מיניה רבי זירא מרבי אסי:

האם כתמים צריכין הפסק טהרה, כדין אשה הרואה דם שצריכה לפסוק בטהרה לפני טבילתה ביום השביעי בערב, או לא, שהיות וכתמים אינם אלא חומרא דרבנן, לא חייבת לפסוק בטהרה, שהרי לא ראתה דם ממש?

אשתיק רבי אסי ולא אמר ליה ולא מירי!

זימנין אשכחיה רבי זירא לרבי אסי דיתיב וקאמר: זה שלמדנו "תולה כתמה מראייתה מעת לעת דברי רבי", אמר על כך ריש לקיש: **הוא שבדקה** (31) עצמה בשביעי למציאת כתמה כדין רואה דם הפוסקת בטהרה בסוף יום השביעי.

אך אם לא בדקה עצמה בסוף היום השביעי

למציאת הכתם אלא רק למחרת, ביום השביעי לראיית הדם, גלתה דעתה שרק מיום ראיית הדם מנתה את שבעת ימי הנדות ולא מיום מציאת הכתם, ולפיכך אין קשר בין הכתם לראיית הדם שלמחרת, ולכן מטמא הכתם למפרע משעת הכיבוס!

ורבי יוחנן אמר: אף על פי שלא בדקה בסוף היום השביעי למציאת כתמה, יכולה היא לתלות כתמה בראייתה ואין הכתם מטמא למפרע משעת הכיבוס, שאין הדבר תלוי במעשיה ובגלוי דעתה, אלא הוא דין כשלעצמו, שכל שראתה דם לאחר מציאת כתמה תוך מעת לעת, תולה את כתמה בראייתה, ודינה כרואה דם ולא כמוצאת כתם.

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: מכלל דבריך שאמרת שנחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן אם בדקה או לא בדקה בסוף היום השביעי למציאת כתמה, נלמד **דכתמים צריכים**

כך סובר ריש לקיש, ורבי יוחנן חולק וסובר שאף שלא בדקה בתוך עשרים וארבע שעות, אלא אפילו בדקה יומיים ושלש קודם לכן, גם כן אינה מטמאת למפרע. הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק ט' הלכה ט"ו מפרש את הגמרא [כפי שביארו המגיד משנה] שהספק היה שמצאה כתם היום וכתם למחרת, ובאופן זה אם היה ביום הראשון כתם וביום השני ראייה גמורה, היתה תולה הכתם בראייה, ונסתפקה הגמרא האם תולים כתם בכתם ואפילו אם אחר מציאת הכתם הראשון לא בדקה עצמה, או שמא תולים כתם בכתם רק אם אחר מציאת הכתם הראשון בדקה עצמה ומצאה שהיא טהורה. ומסקנת הסוגיא שבכתמים תולים כתם בכתם רק אם בדקה עצמה אחר הכתם הראשון, ומצאה עצמה

31. בביאור סוגיא זו נאמרו כמה פירושים בראשונים. שיטת רש"י, שאם ראתה כתם וביום שאחריו ראתה דם, אזי אם בסוף היום השביעי למציאת הכתם עשתה הפסק טהרה, גילתה דעתה שתחילת הראייה היתה מיום מציאת הכתם. אולם אם לא בדקה בסוף היום השביעי, גילתה דעתה שתחילת הראייה היא מהיום שאחר מציאת הכתם, והכתם אינו קשור לראייה, וממילא מטמא הכתם למפרע מהיום שהתחילה ללבוש הבגד הזה. התוספות לומדים שכל מה שרבי תלה את הכתם בראייה ולא מטמאה למפרע מיום הכיבוס, זה רק אם בעשרים וארבע שעות שלפני מציאת הכתם בדקה עצמה, אבל אם בעשרים וארבע שעות שלפני הכתם לא בדקה עצמה, אז נטמאת אף לרבי מיום הכיבוס

אחר שסיימה את שבעת ימי הנידוד, מתחיל פרק זמן של אחד עשר יום "הראויים לזיבה", שאם תראה בהם דם, דם זה הוא זוב. ואם ראתה דם רק יום אחד או יומיים, צריכה לשמור יום אחד אחריהם בטהרה כשהוא נקי מדם, וטובלת, וזה נקרא "שומרת יום [טהרה] כנגד יום [טומאה]". אך אם ראתה דם במשך שלשה ימים רצופים, הרי היא נעשית "זבה גדולה", וצריכה לספור שבעה נקיים מדם. וכיום גזרו חז"ל שכל דם שאשה רואה, יש לה לנהוג כאילו היא זבה גדולה, וצריכה ספירת שבעה נקיים, וכפי שיבואר להלן בדף סו עמוד א.

אשה הרואה דם ביום הי"א לימי זיבה בבין השמשות, ואינה יודעת אם הוא דם זיבה של היום הי"א, או דם נידה של היום הראשון לימים הראויים לנדח, הרי היא מקולקלת [בין עתה ובין בהמשך] למנינה, וחוששת בראיותיה לתחלת נדה וסוף נדה, לתחלת זיבה ולסוף זיבה, כפי שיבואר בגמרא.

וכן יולדת הרואה דם ביום האחרון של ימי הטוהר, שהם יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה, והיו ראיותיה ביום האחרון בין השמשות לכולן [בין לימי הטוהר של הזכר ובין לימי הטוהר של הנקבה], הרי אלו הרואות בין השמשות ומסתפקות אם דמן טהור או טמא טועות ומקולקלות למנינן, שהרי אם יחזרו ויראו ביום השמיני ראה

הפסקת טהרה! שגם לרבי יוחנן משמע שצריכה בדיקה ביום השביעי לראיית כתמה, אלא שאמר שאף על גב שלא בדקה יכולה לתלות כתמה בראייתה.

אמר ליה רבי אסי לרבי זירא: אין! ניתן ללמוד ממחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש שכתמים צריכים הפסק טהרה.

ושאלו רבי זירא: והא זימנין סגי אין בעא מינך, ולא אמרת ולא מידי?! והרי זה זמן רב ששאלתיך דבר זה, ולא ענית לי כלום.

והוסיף רבי זירא: דילמא, אנב שיטפך אתיא לך, שמא עתה תוך כדי מרוצת לימוד הענין הובהר לך לימוד זה?

אמר ליה רבי אסי: אין! אנב שטפאי אתיא לי!

מתניתין:

מדין תורה, אשה שרואה דם ממקור דמיה נהיית נדה, וטמאה שבעה ימים, בין שראתה דם במשך כל שבעת הימים ובין שראתה רק ביום הראשון. ואם פסקה מלראות את הדם, הרי בליל יום השמיני טובלת, וטהורה. ואפילו ראתה דם כל שבעת הימים עד הרגע האחרון לפני בין השמשות.

מספיק בסוף שבעת ימים לעשות בדיקה אחת לפנות ערב כמו לגבי נדה ומסקנת הסוגיא שצריכה בדיקת בוקר וערב בכל שבעת הימים הנקיים.

טהורה. שיטה נוספת היא שיטת הראב"ד שמדובר שנעשתה זבה על ידי שמצאה שלשה כתמים, והסתפקה הגמרא האם צריכה בדיקת שבעה נקיים בוקר וערב כדין זבה, או שמא

נוספת אינן יודעות אם הוא דם תחילת נדה או דם של תחילת זיבה, ואינן יודעות אם לשבת שבעה ימי טומאה של נידה או לשמור יום כנגד יום של זיבה.

אמר רבי יהושע, עד שאתם מתקנים את השוטות כלומר אלו שטועות ואינן יודעות אם זה ביום או בלילה.

בואו ותקנו את הפקחות וכפי שיתבאר בגמרא.

גמרא:

שנינו במשנה, אשה הרואה דם בבין השמשות של יום י"א חוששת בראיותיה לתחלת נדה וסוף נדה.

ומקשה הגמרא: הרי החשש שבאותה ראייה הוא, תחלת נדה וסוף זיבה היא, שמא היתה ראייתה בלילה שהוא זמן נידה או ביום שלפניו שהוא זמן זיבה?!?

אמר רב חסדא: הכי קאמר, הרואה יום י"א בין השמשות חוששת כתוצאה מראיה זאת לשני דברים:

א. באותה ראייה עצמה יש לה לחוש לתחילת נדה וסוף זיבה.

דהיינו: שמא היתה ראייתה בלילה והרי היא חייבת לשבת לנדתה שבעה ימים, ושמא היתה ראייתה ביום י"א, ובאם קדמו לה שתי ראיות [ביום ט' וביום י' בימי הזיבה], הרי היא זבה גדולה, וצריכה להביא קרבן מספק ואינו נאכל.

ב. ובשביעי לנדתה אם תחזור ותראה בו דם, הרי מלבד החשש שמא היתה הראיה הקודמת בימי זיבה ונמצא שראייתה זו היא ראייה של תחלת נדה וחייבת לשבת עליה שבעת ימי נדה, היא חוששת גם שמא היתה הראיה הקודמת בלילה ונמצא שראייתה עתה היא בשמיני לנדתה והרי היא ראייה של סוף נדה, כלומר אחרי שבעת ימי נידה ואם תמשיך לראות במשך שלשת הימים הבאים יהיו אלו ראיות של תחילת זיבה וצריכה לשבת עליהם עוד שבעה נקיים!

שנינו במשנה: **אמר רבי יהושע, עד שאתם מתקנים את השוטות כו'.**

ותמהה הגמרא: וכי הני הרואות בבין השמשות ומספקות בראיתן משום שבין השמשות הוא ספק יום ספק לילה,

שוטות נינהו? הרי טועות נינהו! שאינן א-ד יודעות מהו דינן, אם כנודות או כזבות.

אלא, תני, עד שאתם מתקנים את הטועות בואו ותקנו את הפקחות! ובאיזו פקחות אמר רבי יהושע שצריך לתקנן?

דהניא: אשה אשר במשך כל ימיה יש לה, יום אחד טמא, שרואה בו דם, ויום אחד טהור, שלא רואה בו דם, תקנתה היא:

משמשת ביום השמיני לראייתה הראשונה, שהרי היא יכולה לטבול ולטהר עצמה אור ליום השמיני לפי שאינה רואה בו דם [ולשמש בו לילה ויום], ולילוי עמו, (32) שגם בלילה שלאחריו היא מותרת משום שאינה נוהגת לראות אלא ביום, ולפיכך היא טמא

32. מבואר בסוגיא שברואה יום כן ויום לא, משמשת ביום השמיני ובליל התשיעי, ובתשיעי